

מעיקרא דדינא פירכא שכן יוצאת בכסף –

The essence of the logic is refuted; for she leaves with money

OVERVIEW

אשי explains that the מאמה ק"ו can be refuted by arguing that an אמה is יוצאה בכסף (therefore she is נקנית בכסף), however an אשה is not יוצאה בכסף (therefore there is no reason that she should be נקנית בכסף). Our תוספות discusses other ways how to refute the ק"ו, and other possibilities of deriving קנין אמה העבריה בכסף from קידושי אשה בכסף.

הוא הדין דמצי למינקט שכן יוצאת¹ בשש ויובל וסימנין² –

It is just as true that אשי רב could have mentioned that an אמה can leave her master after serving six years or by יובל or with סימנין, which a woman cannot, and therefore we cannot derive an אשה from an אמה that she should be נקנה בכסף.

- שש יובל וסימנין פירכא of כסף over the פירכא of שש יובל וסימנין chose the רב אשי now explains why תוספות
אלא ניהא ליה למפרך פירכא דשייכא אף בשפחה כנענית –

שפחה for אשי רב prefers to utilize a פירכא which is also applicable to שפחה. The reason it is necessary to have a פירכא for כנענית is -
דהוה מצי למיעבד קל וחומר משפחה כנענית דלא שייכי פירכא³ דסימנין ושש ויובל -
because the גמרא could have made a ק"ו from כנענית⁴, שפחה כנענית⁵ where the
יוצאה of פירכא is applicable even by שפחה כנענית.

תוספות asks:

הקשה הרב רבי יעקב מאורליינ"ש אכתי למה לי כי יקח –

¹ An אמה העבריה can serve her master for a maximum of six years. If יובל occurs during the six years she is released; similarly if she brings סימנין נערו during the six years she is also released.

² רש"י בד"ה שכן explains the פירכא of שכן יוצאה בכסף to mean that since כסף is חשוב by an אמה to redeem her, therefore it is also חשוב by her to acquire her (which is not the case by a woman). According to this explanation we could not have used the פירכא of שכן יוצאה בשש וכו' (as תוספות claims). It seems that תוספות understands the פירכא of שכן יוצאה בכסף to mean that since she has additional ways to be יוצאה, therefore the תורה offers her additional ways to be נקנית. This reasoning applies to שש וכו' as well as to כסף. (See מהרש"א.)

³ usage of the singular פירכא (and not the plural פירכות) indicates that it is one פירכא; the אמה has many ways to leave her master (which a married woman does not). [See footnote # 27 & 34.]

⁴ The ק"ו would be (exactly as the מאמה ק"ו); if a שפחה כנענית who is not נקנית בביאה is נקנית בכסף, then an אשה who is נקנית בביאה should certainly be נקנית בכסף.

⁵ A ש"כ is not יוצאת בשש ויובל וסימנין (for she is indentured forever); however she is יוצאת בכסף, if someone pays the אדון to redeem her.

The why ק"ו on the פירכא asked that notwithstanding the ר"י מאורלייני"ש
do we need יקה כי to teach us that a woman is בכסף -

נהי דלא מצי יליף מקל וחומר מכל מקום נילף מהיקישא שהקישא לאמה העבריה -
Granted that it cannot be derived through a ק"ו from אמה, nevertheless it
can be derived from a היקש, for the תורה compared a woman to an אמה
העבריה. This היקש is derived -

מואם אחרת יקח לו⁶ הקישא הכתוב לאחרת כדאיתא לקמן (דף טז, א) -
From the גמרא states later, indicates
that the verse compared the אמה to another, meaning another wife -

ואמה העבריה נפקא לן לקמן (דף יד, ב) שנקנית בכסף מוהפדה⁷ -
And we derive later that an אמה העבריה is בכסף from the פסוק of
ומה אמה נקנית בכסף אף אשה נקנית בכסף דאין משיבין על ההיקש -
And just as an אמה is בכסף, so too should an אשה be בכסף, for
the rule is that we do not contest a היקש. Therefore we cannot ask any of the
פירכות mentioned (including בכסף or שכן יוצאת בכסף), for a היקש is irrefutable.
The question remains that we can derive כסף for an אשה from an אמה by קנין כסף.

answers: תוספות

ויש לומר דאי מהיקש לחוד הוה אמינא דלא סגי בפרוטה עד שיהא ב' פרוטות⁸ -
And one can say; if we would derive כסף by קידושין אשה only from the היקש
to אמה, we would have said that a פרוטה is not sufficient for כסף קידושין
אמה, and that there can be no קידושין unless the כסף קידושין will be two פרוטות -
כדבעינן באמה העבריה כדמוכח לקמן⁹ -

As we require for the קנין of an אמה העבריה as is evident later in the גמרא.

אמה to the היקש אשה from the תוספות offers an alternate answer, why we cannot derive אשה from the היקש:
ורבינו נתנאל תירץ כיון דלא ידענו דאמה העבריה נקנית בכסף אלא מוהפדה¹⁰ -

⁶ פסוק. אשה. The אמה for an אשה was מיעד אדון. The פסוק is discussing a case where the אמה (משפטים) כא, י states that if the אדון will marry another wife [אם אחרת יקח לו], he must make sure that his original wife [the אמה] will not lose any of her privileges that she is entitled to. The fact that the תורה refers to an אשה as an אחרת [another] in relation to the אמה indicates that the אשה is another one similar to the אמה (turned אשה).

⁷ The fact that an אמה can be redeemed (with money) against the wishes of her master indicates that she was bought (with money); otherwise how is she redeemed אדון בע"כ דאדון.

⁸ See 'Thinking it over' # 1.

⁹ See the גמרא on יב, א (and יב, א) that there must be sufficient money in the purchase of an אמה that her father will be able to redeem her (return some of the money after she worked a while). If she was purchased with only a פרוטה there can be no way to redeem her (with less than a פרוטה [for that is not considered money]).

¹⁰ מכסף of פסוק. אמה. נקנית בכסף. ד"ה נקנית רש"י. שמואל (משפטים) כא, ח. According to the answer of ר"נ is not valid. However (as the מהרש"א points out) the מכסף of פסוק is discussing an עבד עברי הנמכר לנכרי but not an אמה העבריה as the גמרא states on יב, יד.

And נתנאל answered; since we do not know that an אמה העבריה is נקנית בכסף, only from the פסוק והפדה (and she will be redeemed), which teaches -
— דהואיל ויוצאה בכסף נקנית בכסף¹¹

That since the אמה **leaves** by means **of money** (i.e. she is redeemed) hence it is logical that she is **נקנית בכסף**. Therefore, since the תורה did not write explicitly קנין בכסף by an אמה but rather it is derived from the fact that she is redeemed with כסף, therefore

לא ילפינו מיינה קנין של אשה לפי שביציאתה אינה יוצאה בכסף כמו אמה העבריה: We cannot derive from אמה the קנין of an אשה with כסף, since by the יציאה of an אשה, there is no יציאה בכסף as there is by אמה העבריה.¹²

SUMMARY

וְאֵלֶּיךָ chooses the פִּירְכָּא of כֶּסֶף (as opposed to שֵׁשׁ וְכֹו' because that can also refute a ק"ו from שְׂפָחָה כְּנֻעִינִית).

We do not derive קידושי כסף from the היקש of אחרת for then we would require two פרוטות for קידושין, or because קנין אמה בכסף is derived from יציאת אמה בכסף which is not applicable to an אשה.

THINKING IT OVER

1. If we would derive **מק"ו** אשה אמה why should we not also say that two פרוטות are required (just as by ¹³אמה) for **דין להיות כנדון**?¹⁴

2. We cannot derive אשה from אמה through a היקש since the קנין of אמה is derived from והפדה which is not applicable to an אשה. How then can we derive אשה from a מאמה ק"ו since אמה is derived from והפדה?!¹⁵

3. What is the difference between the *פירכא בכסף* of *מה לאמה שכן יוצאה בכסף* (which according to *תוספות* could not be used to refute the *היקש*) and the refutation of the *היקש* (according to *ר"נ*) based on the concept that *קנין אמה* is derived from *יצאת אמה בכסף* which is not applicable by *אשה*. Both refutations seem to be based on the same premise that an *אמה* is *בכסף* and an *אשה* is not!¹⁶

¹¹ לקמן יד, ב.

¹² See 'Thinking it over' # 2 & 3.

¹³ See footnote # 8

¹⁴ See מהרש"א [הארוך].

¹⁵ See קובץ שיעורים אות יח (בסופו).

¹⁶ See פ"מ footnote # 50.